

Rapport

Datum: 12 juli 1999

Rapportnummer: 1999/308

Klacht

Op 28 januari 1998 ontving de Nationale ombudsman een verzoekschrift van mevrouw P. te Harlingen, met een klacht over een gedraging van het regionale politiekorps Friesland en een klacht over een gedraging van de beheerder van dit korps (de burgemeester van Leeuwarden). Nadat verzoekster haar klacht op 19 februari 1998 en op 11 april 1998 nader had toegelicht, werd naar deze gedragingen een onderzoek ingesteld. De gedraging van het regionale politiekorps Friesland wordt aangemerkt als een gedraging van de korpsbeheerder. Op grond van de door verzoekster verstrekte gegevens werd de klacht als volgt geformuleerd:

Verzoekster klaagt over de handelwijze van het regionale politiekorps Friesland. Zij klaagt er met name over dat de politie:

- haar op 9 december 1996 in het huis van haar ex-echtgenoot met geweld heeft geboeid in afwachting van een ambulance, die haar naar psychiatrisch centrum Groot-Bronswijk zou overbrengen;
- haar op 9 januari 1997, 1 februari 1997 en 12 februari 1997 om voor haar onduidelijke redenen in een passantenverblijf op een politiebureau heeft ondergebracht;
- niet heeft gereageerd op haar vragen via de intercom, toen zij op 9 januari 1997 in het passantenverblijf op het politiebureau te Stiens was ondergebracht;
- haar, toen zij op 1 februari 1997 in het passantenverblijf op het politiebureau te Harlingen was ondergebracht, niet heeft toegestaan te telefoneren en krenkende opmerkingen heeft gemaakt door aan te geven dat de politie 'gewoon weer even voor taxi speelde';
- haar, toen zij op 12 februari 1997 in het passantenverblijf te Harlingen was ondergebracht, niets te eten heeft gegeven, haar niet heeft toegestaan te telefoneren en haar met geweld op de bank heeft geduwd;
- haar, toen zij in de nacht van 12 februari 1997 naar het politiebureau te Harlingen was gekomen voor onderdak, wilde laten opnemen in een psychiatrisch ziekenhuis en haar daartoe heeft overgebracht naar het politiebureau te Leeuwarden;
- op 12 februari 1997 zonder haar toestemming overleg heeft gevoerd met een bekende van haar en aan hem heeft verteld waarheen zij zou worden overgebracht.

Verzoekster klaagt er verder over dat zij niet is gehoord door de chef van het district De Wadden naar aanleiding van de door de klachtcoördinator op 19 juni 1997 voor haar op schrift gestelde klachten. Verzoekster klaagt er ten slotte over dat de korpsbeheerder niet heeft gereageerd op haar brieven van 16 juli 1997 en 20 oktober 1997, gericht tegen de beslissing van de chef van het district De Wadden van 14 juli 1997.

Achtergrond

1. Handboeien

Het boeien van een persoon is het toepassen van een dwangmiddel waardoor inbreuk wordt gemaakt op het recht op onaantastbaarheid van het lichaam, welk recht artikel 11 van de Grondwet beoogt te waarborgen. Artikel 15, vierde lid van de Grondwet maakt het mogelijk om personen die rechtens van hun vrijheid zijn beroofd, te beperken in hun

grondrechten, indien de uitoefening van het grondrecht zich niet verdraagt met de vrijheidsbeneming. Tot het toepassen van enig dwangmiddel door overheidsfunctionarissen mag slechts worden overgegaan indien feiten en omstandigheden dat rechtvaardigen. In artikel 22, eerste lid van de Ambtsinstructie voor de politie, de Koninklijke marechaussee en de buitengewoon opsporingsambtenaar (Besluit van 8 april 1994; Stb. 275, in werking getreden op 1 april 1994) is bepaald dat de ambtenaar een persoon die rechtens van zijn vrijheid is beroofd, ten behoeve van het vervoer handboeien kan aanleggen. De leden 2 en 3 van dit artikel luiden als volgt:

"2. De maatregel, bedoeld in het eerste lid, kan slechts worden getroffen, indien de feiten of omstandigheden dit redelijkerwijs vereisen met het oog op gevaar voor ontvluchting, dan wel met het oog op gevaar voor de veiligheid of het leven van de persoon die rechtens van zijn vrijheid is beroofd, van de ambtenaar of van derden.

3. De in het tweede lid bedoelde feiten of omstandigheden kunnen slechts gelegen zijn in: a. de persoon die rechtens van zijn vrijheid is beroofd, of b. de aard van het strafbare feit op grond waarvan de vrijheidsbeneming heeft plaatsgevonden, één en ander in samenhang met de wijze waarop en de situatie waarin het vervoer plaatsvindt." In artikel 22 van de Ambtsinstructie is aldus neergelegd dat het standaard aanleggen van handboeien tijdens het vervoer van een arrestant onjuist is. De politieambtenaar moet van geval tot geval de afweging maken of de aanwezige veiligheidsrisico's het toepassen van deze maatregel naar redelijk inzicht rechtvaardigen. In de Nota van Toelichting op de Ambtsinstructie is in dit verband opgenomen dat de vraag of het omleggen van handboeien in verband met de veiligheidsrisico's nodig is, afhangt van de omstandigheden die samenhangen met de persoon van de arrestant, de inrichting van de (dienst)auto, de situatie waarin wordt vervoerd en het ontbreken van de mogelijkheden om op andere wijze, met minder ingrijpende maatregelen (bijvoorbeeld door plaatsneming van een politieambtenaar naast de arrestant), een veilig transport te waarborgen. Bij omstandigheden die samenhangen met de persoon moet worden gedacht aan het gedrag van de arrestant, mogelijke eerdere ervaringen van de politie met deze persoon op grond waarvan voor moeilijkheden moest worden gevreesd, dan wel de aard of de ernst van het feit waarvoor betrokkene was aangehouden.

2. Ambtsinstructie voor de politie, de Koninklijke marechaussee en de buitengewoon opsporingsambtenaar

Artikel 1, vierde lid:

"In dit besluit wordt onder ingeslotene verstaan degene die rechtens van zijn vrijheid is beroofd. Onder ingeslotene wordt mede verstaan degene die ten behoeve van de hulpverlening aan hem op het politie- of brigadebureau is ondergebracht." Artikel 26:

"1. De ambtenaar handelt jegens de ingeslotene overeenkomstig het gestelde bij krachtens artikel 15 van het Besluit beheer regionale politiekorpsen.

2. De ambtenaar registreert de gegevens die krachtens artikel 15, zesde lid, van het Besluit beheer regionale politiekorpsen zijn aangewezen." Artikel 27, eerste lid:

"Voor zover het bij of krachtens het Wetboek van Strafvordering bepaalde zich hiertegen niet verzet stelt de ambtenaar een familielid of een huisgenoot van een ingeslotene zo

spoedig mogelijk op de hoogte van de insluiting. In het geval de ingeslotene minderjarig is, doet hij dit uit eigen beweging, indien de ingeslotene meerderjarig is, doet hij dit slechts op verzoek van de ingeslotene." Artikel 32:

"1. In het geval er aanwijzingen zijn dat een ingeslotene medische bijstand behoeft dan wel er bij deze persoon medicijnen zijn aangetroffen, overlegt de ambtenaar met de arts. De ambtenaar overlegt eveneens met de arts indien de ingeslotene zelf om medische bijstand of medicijnen vraagt.

2. In het geval de ingeslotene vraagt om medische bijstand van zijn eigen arts, stelt de ambtenaar die arts daarvan op de hoogte.

3. In het geval de ingeslotene te kennen geeft geen medische hulp te willen hebben, terwijl er aanwijzingen zijn dat medische bijstand gewenst is, waarschuwt de ambtenaar de arts en deelt hij deze de houding van de ingeslotene mee." Artikel 33:

"De ambtenaar mag aan de arts bij het onderzoek en de behandeling geen beperkingen opleggen. Hij volgt de aanwijzingen op die de arts over de zorg voor de gezondheid van de ingeslotene geeft en registreert de door de arts gegeven aanwijzingen." Artikel 34:

"1. De ambtenaar controleert de ingeslotene regelmatig met dien verstande dat:

a. in het geval de arts is gewaarschuwd, de ingeslotene ten minste elk kwartier in de cel wordt gadeslagen; b. in het geval medische hulp is verstrekt, de ingeslotene zo vaak wordt geobserveerd als de arts heeft voorgeschreven; c. in het geval geen medische hulp noodzakelijk wordt geacht, de ingeslotene eenmaal per twee uur wordt gadeslagen.

2. In de gevallen, bedoeld in het eerste lid, onder a en b, observeert de ambtenaar in de cel en aan de persoon, waarbij hij vooral acht slaat op de mate waarin de ingeslotene wakker en aanspreekbaar is. Personen die in een toestand geraken waarin zij niet wakker of aanspreekbaar zijn, worden terstond per ambulance naar een ziekenhuis vervoerd.

3. De ambtenaar registreert de observaties, bedoeld in het eerste lid."

3. Besluit beheer regionale politiekorpsen

Artikel 1:

"In dit besluit wordt verstaan onder:

(...) c. ingeslotene: de persoon die rechtens van zijn vrijheid is beroofd en is ingesloten in een politiecellencomplex van een regionaal politiekorps, alsmede de persoon die ten behoeve van de hulpverlening aan hem op een bureau van een regionaal politiekorps is ondergebracht; (...)" Artikel 15:

"1. De korpsbeheerder treft voorzieningen opdat de ingeslotene in ieder geval beschikt over:

(...) b. eten en drinken in overeenstemming met medische en levensbeschouwelijke of godsdienstige eisen, (...) d. de noodzakelijke medische zorg en (...)

3. In verband met het eerste lid, onder d, treft de korpsbeheerder een regeling met artsen in de regio ten einde van hulp verzekerd te zijn voor de medische zorg van ingeslotenen. (...)"

4. Rapport 91/675 Nationale ombudsman

Op 9 december 1991 bracht de Nationale ombudsman rapport 91/675 uit. Het betrof het

verslag van een onderzoek uit eigen beweging naar de registratie van gegevens met betrekking tot de in politiebureaus en cellen van de Koninklijke Marechaussee ingesloten personen en de aan hen verleende zorg. In het rapport overwoog de Nationale ombudsman dat vrijheidsbeneming van burgers door insluiting in een cel een zeer ingrijpende dwangmaatregel is. Daarom dienen hoge eisen te worden gesteld aan de uitvoering daarvan en aan de naleving van de voorschriften die hiervoor gelden. Met betrekking tot de registratie van gegevens stelde de Nationale ombudsman een minimumlijst van 22 zogenoemde kernpunten op met betrekking tot verrichtingen die van belang zijn voor de kwaliteit van de verblijfsomstandigheden tijdens de insluiting. Het rapport bevat de onderstaande lijst van minimaal te registreren kernpunten:

"A. Moment van insluiting Het gaat hier om gegevens met betrekking tot kenmerken van de ingesloten persoon en zijn goederen. Vastlegging is essentieel voor een adequate zorgverlening gedurende de periode van insluiting.

1. Tijdstip van insluiting;
2. Persoonlijke gegevens: geslacht;
3. Fouillering: volledige gespecificeerde opgave;
4. Fouillering: bewaarplaats;
5. Fouillering: handtekening ingeslotene;
6. Fouillering: handtekening betrokken ambtenaren;
7. Bijzonderheden betreffende de geestelijke toestand;
8. Bijzonderheden betreffende de lichamelijke toestand;
9. Drugs-/alcoholverslaving;
10. Medicijngebruik: soort en hoeveelheid;
11. (Andere) voorschriften arts;
12. Dieet/voedselbeperking op medische of levensbeschouwelijke gronden.

. Verzorging gedurende de insluiting Het gaat hier om die punten die voor vastlegging noodzakelijk zijn te achten om te voldoen aan de zorgplicht van diegenen, die namens de Staat verantwoordelijk zijn voor de bewaking van personen die zijn ingesloten. Deze punten betreffen het voorzien in de eerste levensbehoeften; het garanderen van voldoende medische zorg; het verzekeren van die vormen van zorg die voortvloeien uit overige in ons land algemene aanvaarde opvattingen over menswaardige verblijfsomstandigheden.

13. Raadplegen arts of psychiater;
14. Bezoek arts/verpleegkundige;
15. Verstrekking medicijnen;
16. Verstrekking maaltijden;
17. Luchten;
18. Douchen/wassen;
19. Controle tijdens nachtelijke uren;
20. Controle van geïntoxiceerden.

. Moment van heenzending

21. Handtekening ontvangst fouillering;
22. Tijdstip van heenzending." De Nationale ombudsman overwoog dat een goede

registratie ten goede komt aan de kwaliteit van de verzorging van personen die zijn ingesloten in politiecellen en cellen van de Koninklijke marechaussee: eventuele gebreken worden zichtbaar, collega's kunnen bij het overnemen van een dienst beschikken over alle relevante gegevens en de dienstleiding heeft gegevens op basis waarvan zij de kwaliteit van de zorg aan ingesloten en kan controleren. Daar komt nog bij dat de registratie ook van belang is bij klachten van ex-ingesloten en over gebreken in de zorg die aan hen is verleend.

5. Wet bijzondere opnemingen in psychiatrische ziekenhuizen (Wet BOPZ)

Artikel 20:

"1. De burgemeester kan in het geval, bedoeld in het tweede lid, bij beschikking lastgeven dat een persoon die zich in zijn gemeente bevindt (...) in bewaring wordt gesteld, indien deze persoon twaalf jaar of ouder is en geen blijk geeft van de nodige bereidheid zich in een psychiatrisch ziekenhuis te doen opnemen dan wel een van de andere omstandigheden, bedoeld in artikel 2, derde en vierde lid, zich voordoet. De burgemeester kan de uitoefening van de bevoegdheid, bedoeld in de eerste volzin, delegeren aan een wethouder.

2. De burgemeester kan slechts lastgeven tot inbewaringstelling als bedoeld in het eerste lid, indien naar zijn oordeel a. de betrokkene gevaar veroorzaakt, b. het ernstige vermoeden bestaat dat een stoornis van de geestvermogens de betrokkene het gevaar doet veroorzaken, c. het gevaar zo onmiddellijk dreigend is dat toepassing van paragraaf 1 van dit hoofdstuk niet kan worden afgewacht, en d. het gevaar niet door tussenkomst van personen of instellingen buiten een psychiatrisch ziekenhuis kan worden afgewend. (...)"

Artikel 21:

"1. De burgemeester gelast een inbewaringstelling niet dan nadat een, bij voorkeur niet-behandelend, psychiater of, zo dat niet mogelijk is, een, bij voorkeur niet-behandelend arts, niet psychiater zijnde, een schriftelijke verklaring heeft verstrekt waaruit met inachtneming van het bepaalde in het tweede en derde lid, blijkt dat het geval, bedoeld in artikel 20, tweede lid, zich voordoet.

2. Indien de arts die de verklaring afgeeft, geen psychiater is, pleegt hij zo mogelijk tevoren overleg met een psychiater en wel, indien de betrokkene onder behandeling is van een psychiater, bij voorkeur met die psychiater; indien de arts die de verklaring afgeeft, niet is de huisarts van de patiënt, pleegt hij zo mogelijk tevoren overleg met de huisarts. Indien overleg als bedoeld in de eerste volzin niet heeft plaatsgevonden, vermeldt de arts die de verklaring afgeeft, de reden daarvan in de verklaring.

3. Alvorens de verklaring af te geven onderzoekt de arts, zo enigszins mogelijk, de betrokkene. (...)"

6. Klachtenregeling Politie Friesland

Artikel 3:

"Uitgangspunten van de klachtbehandeling

1. De klachtbehandeling is te onderscheiden in:

- a. afdoening na bemiddeling door klachtbemiddelaars krachtens mandaat van de korpsbeheerder aan de korpschef
- b. afdoening door de korpsbeheerder na behandeling en

advies door de commissie 2. De afdoening door de korpsbeheerder als bedoeld onder lid 1 onder b vindt plaats indien:

a. klager de wens daartoe uitdrukkelijk te kennen geeft; b. klager na bemiddeling daarom verzoekt; c. duidelijk is dat de bemiddelingspoging niet tot voldoende afhandeling van de klacht zal leiden of heeft geleid; d. de korpsbeheerder dit wenst. 3. De chef van het korpshoofdonderdeel is verantwoordelijk voor een juiste behandeling van klachten binnen zijn korpshoofdonderdeel." Artikel 4:

"Aanwijzing en taak van de klachtbemiddelaars

1. De korpschef wijst op voordracht van de chef van het korpshoofdonderdeel klachtbemiddelaars aan.
2. De klachtbemiddelaar heeft tot taak met inachtneming van de bepalingen van deze regeling klachten te behandelen, voor zoveel deze niet worden behandeld conform artikel 3 lid 2 van deze regeling. (...)" Artikel 17, eerste lid:

"Uitnodiging na indiening klacht Indien de klacht schriftelijk is ingediend, op schrift gesteld na mondelinge indiening (...), zendt de klachtbemiddelaar klager zo spoedig mogelijk een uitnodigingsbrief." Artikel 18:

"Gesprek door de klachtbemiddelaar

1. Voor zoveel een eerste gesprek tussen de klachtbemiddelaar en de klager naar het oordeel van klager heeft geleid tot een volledige afdoening van zijn klacht, rapporteert de klachtbemiddelaar zulks op het klachtformulier aan de chef van het korpshoofdonderdeel. Deze zendt een kopie hiervan aan de klachtencoördinator. De klachtbemiddelaar bespreekt de klacht eveneens met de ambtenaar wiens gedraging wordt betwist. De chef van het korpshoofdonderdeel kan ambtshalve besluiten het onderzoek inzake de klacht voort te zetten.

2. Indien de klager na het gesprek verdere behandeling van de klacht wenst gaat de klachtbemiddelaar hiertoe over overeenkomstig het bepaalde in dit hoofdstuk." Artikel 19:

"Hoor en wederhoor De klachtbemiddelaar doet zijn onderzoek op basis van het principe van hoor en wederhoor. Hij stelt klager en ambtenaar in de gelegenheid al of niet in elkaars aanwezigheid op de afgelegde verklaringen te reageren. Indien en voor zoveel in het kader van de bemiddeling verklaringen van betrokkenen op schrift worden gesteld verzoekt hij de klager, de ambtenaar en de overige door hem gehoorde personen hun verklaring te ondertekenen. Weigering wordt onder opgaaf van redenen vermeld." Artikel 21, eerste lid:

Afdoening na bemiddeling Zodra de klachtbemiddelaar de bemiddeling als beëindigd beschouwt rapporteert hij hieromtrent de chef van het korpshoofdonderdeel."

ONDERZOEK In het kader van het onderzoek werd de beheerder van het regionale politiekorps Friesland verzocht op de klacht te reageren en een afschrift toe te sturen van de stukken die op de klacht betrekking hebben. Tevens werd de korpsbeheerder een aantal specifieke vragen gesteld. Daarnaast werd de betrokken ambtenaren de gelegenheid geboden om commentaar op de klacht te geven. Zij maakten van deze gelegenheid geen gebruik. Ook de hoofdofficier van justitie te Leeuwarden werd over de klacht geïnformeerd en in de gelegenheid gesteld zijn zienswijze op de klacht kenbaar te

maken, voor zover daarvoor naar zijn oordeel reden was. Hij maakte van deze gelegenheid geen gebruik. Tijdens het onderzoek kregen betrokkenen de gelegenheid op de door ieder van hen verstrekte inlichtingen te reageren. Het resultaat van het onderzoek werd als verslag van bevindingen gestuurd aan betrokkenen. De korpsbeheerder berichtte dat het verslag hem geen aanleiding gaf tot het maken van opmerkingen. De reactie van verzoekster gaf geen aanleiding het verslag te wijzigen of aan te vullen.

Bevindingen

De bevindingen van het onderzoek luiden als volgt:

A. FEITEN

1.1. Eind 1996 kregen verzoekster en haar (toenmalige) echtgenoot huwelijksproblemen. In dat kader kwamen - op verzoek van verzoekster echtgenoot - de artsen Le. en St. op respectievelijk 5 en 8 december 1996 op huisbezoek. St. zag reden om de Riagg in te schakelen met het verzoek om verzoekster te beoordelen. Op 9 december 1996 bezocht Ve., een arts van de Riagg, verzoekster. Deze kwam tot het oordeel dat verzoekster inbewaring gesteld diende te worden op grond van de wet BOPZ (zie

Achtergrond

, onder 1.).

1.2. Ve. stelde op 9 december 1996 om 17.45 uur een geneeskundige verklaring op met het oog op het verkrijgen van een last tot inbewaringstelling als bedoeld in artikel 20, eerste lid, van de BOPZ (zie

Achtergrond

, onder 1.). In deze verklaring is onder meer het volgende te lezen:

"4 psychiatrisch onderzoek a. op grond van welke symptomen, gedragingen en feiten bestaat bij u het ernstig vermoeden dat betrokkene lijdt aan een stoornis van geestvermogens?Sinds enkele weken overactief bezig: sprookje geregisseerd waarin ze eigen incestverleden heeft verwerkt, slaapt niet meer, eet niet, diverse kilo's afgevallen. Gaat met kleren in bad, ruit ingegooid, gooit met bloempotten en beeldjes naar anderen, bij de buurvrouw naakt uitgekleeft, wil kleren weggooiden, w.c. vol beelden van monsters gehangen. Lucifers mee naar boven genomen. Wil straat oplopen vlak naast snelweg. Zoekt autosleutels om weg te rijden, weet niet waarheen. Koopziek. b. welke gedragingen en feiten (genoemd in vraag 4a) zijn niet door uzelf waargenomen, maar door anderen aan u meegedeeld? (...)Door echtgenoot, bureu. Collega Hw. (arts-ass. RIAGG Heerenveen) Dhr. St. (huisarts Makkum) c. tot welke voorlopige diagnose bent u gekomen op basis van uw onderzoek?Ernstige manische ontremming (...) **5 gevaara.** op grond van welke

gedragingen van betrokkene, hebt u het ernstige vermoeden dat de stoornis van de geestvermogens een onmiddellijk dreigend gevaar oplevert voor de betrokkene zelf, voor anderen of voor de algemene veiligheid van personen of goederen?(...) b. waarin bestaat dit onmiddellijk dreigend gevaar?Uitputting van de omgeving en van zichzelf. graag aankruisen in welke van de navolgende categorieën u het gevaar zou indelen:

code omschrijving (...) [x] 2 gevaar dat betrokkene maatschappelijk ten onder gaat (...) [x] 4 gevaar dat betrokkene, door zijn hinderlijk gedrag, agressie van anderen tegen zichzelf zal oproepen (...) [x] 6 gevaar voor psychische gezondheid van een ander (...) [x] 8 gevaar voor de algemene veiligheid van personen of goederen"

1.3. Later die dag, 9 december 1996, riep verzoeksters (toenmalige) echtgenoot de hulp in van de politie. In een door de politieambtenaar Sw. opgemaakte mutatie is hierover het volgende te lezen:

"Tijdstip kennisname: maandag, 9 december 1996 te 20:00 uur (...) Later rond 20.30 uur wij eveneens ter plaatse. Ter plaatse troffen wij een buurman (...), (verzoeksters echtgenoot; N.o.) en nog een kennis + twee collega's. Het verhaal in het kort; Betrokkene blijkt volgens haar man een incestueus verleden te hebben, werkt in de psychiatrie, neemt teveel hooi op haar vork, raakt verliefd en wordt vervolgens zo gek als een deur. Zie hier een relatie die zwaar onder druk is komen te staan. Sinds twee weken probeert haar man hulp te halen bij huisartsen Le./St., die op hun beurt weer RIAGG artsen sturen enz. Wat schetst onze verbazing terwijl wij daar zitten. Alles m.b.t. een gedwongen opname is geregeld. Le., hoewel gebeld, verscheen niet en instrueerde ons telefonisch. Mevrouw vond het nodig de in de kamer aanwezige mensen uit te schelden en zelfs 1x te slaan. Vervolgens in de boeien op de bank en affff.. was mevrouw. (...) Een ambu. (...) voerde haar af met papieren."

1.4. Uiteindelijk werd verzoekster die dag door een ambulance overgebracht naar de afdeling Gesloten Behandeling van Groot Bronswijk te Groningen. Daar verbleef zij van 10 tot en met 13 december 1996. Op 13 december 1996 wordt ze overgeplaatst naar een psychiatrisch ziekenhuis in Sneek. De enkelvoudige kamer van de arrondissementsrechtbank te Leeuwarden verleende op 23 december 1996 op vordering van de officier van justitie een machtiging tot voortzetting van de inbewaringstelling van verzoekster.

2.1. Op 9 januari 1997 schakelde een kennis van verzoekster de politie in. In een mutatie uit het dag- en nachtrapport van de politie is hierover onder meer het volgende te lezen: "Op verzoek van M.I.C. naar (...) gegaan. Daar woont mevr. Y, zij heeft in huis (verzoekster; N.o.). (...) Nu is deze mevrouw in het verleden incestslachtoffer geweest en dit borrelt zo nu en dan weer op in haar geest en leeft zij zich helemaal in een toneelstuk. Samen hebben we mevrouw met een smoes mee naar het buro in Stiens gebracht om 20:25 uur waar later een psychiater om 21:00 uur van het RIAGG kwam om haar te beoordelen. Dit was mevr. Ro. uit Leeuwarden. Na enkele gesprekjes was gebleken dat zij toch opgenomen moest worden in de psychiatrische afdeling van hospitaal Tjongerschans in Heerenveen. Bij de burg. een K.Z. verklaring laten ondertekenen. Zij is per ambulance om 23:50 uur vervoerd. De hond welke mevrouw bij zich had is tijdelijk opgevangen door

(...). Zij zal proberen om morgen de echtgenoot (...) te pakken te krijgen om door hem de hond over te laten nemen."

2.2. Ro., de betrokken arts-assistent van de RIAGG, informeerde bij brief van 13 januari 1997 de huisarts Le. over haar contact met verzoekster. In de betreffende brief is onder meer het volgende te lezen:

"In de 7 x 24 uur dienst zag ik gisteren op het politiebureau te Stiens uw patiënte (...), voor een IBS-beoordeling. Hetero-anamnese: (politie en kennissen) Patiënte is recent opgenomen geweest op de PAAZ te Sneek met een IBS i.v.m. manifom gedrag. Zij wilde geen medicatie en is na het aflopen van de IBS ± 1 week geleden naar haar schoonzus gegaan. Vandaag werd zij verward op het podium aangetroffen, waar zij al enige tijd geleden een toneelstuk geregisseerd had. Zij had wat ongebruikelijke voorwerpen bij zich (tas, hondenmand en plant). Niemand mocht aan haar komen en het enige, wat zij wilde, was naar de acteurs gaan. Uiteindelijk is zij met wat acteurs bij de souffleuse in huis beland en wilde deze woning niet meer verlaten. Met behulp van de politie werd zij uiteindelijk verwijderd. Onderweg naar het politiebureau sprak zij aan één stuk over het sprookje en waande zich in het toneelspel. Alleen gelaten in de politiecel bleef zij doorpraten/toneelspelen. Anamnese:

Moeizaam af te nemen omdat patiënte druk praat op een gespeelde manier, alsof zij toneelspeelt en regisseert. Zij bepaalt het gespreksonderwerp en weigert mijn vragen te beantwoorden. Mogelijk dringen deze vragen ook niet tot haar door. (...) Psychiatrisch onderzoek:

Patiënte is fleurig uitgedost (het is de jas uit het toneelstuk volgens één van de acteurs), praat druk en ontremd. Ze is afwerend in het contact. Er is niet altijd sprake van een helder bewustzijn, op sommige momenten lijkt het bewustzijn verlaagd. De stemming is eufoor.

Patiënte heeft geen ziektebesef. Conclusie:

Waarschijnlijk is er sprake van een dissociatieve stoornis c.q. waanstoornis. Beleid:

Opname met een IBS op de PAAZ te Heerenveen."

3.1. Op 1 februari 1997 omstreeks 17.40 uur belde verzoeksters schoonzus Z de politie, waarna twee politieambtenaren naar haar woning gingen. In een mutatie uit het dag- en nachtrapport van de politie is hierover onder meer het volgende te lezen:

"Melding dat op adres (...) bij Z een schoonzus van haar zou zitten, die de woning niet wenste te verlaten en die geestelijk niet geheel in orde was. Bleek te gaan om de bekende (verzoekster; N.o.). Dr. Li. had hier al bemoeienis mee gehad evenals P. Dr. Li. is ervan overtuigd dat ze moet worden opgenomen. (Verzoekster; N.o.) heeft vandaag geshopt in Harlingen en voor ca. 1400 uitgegeven aan o.a. lingerie. In afwachting van de RIAG-psych. (verzoekster; N.o.) in de ophoudkamer geplaatst (...). Omstreeks 19.20 uur belde RIAG-psych. dat zij eerst contact wilde met Li. en haar baas. Om 21.00 uur arts RIAG in Harlingen I.B.S. was nodig. Getekend door W. i.v.m. afwezigheid burgemeester. Per Ambulance wordt (verzoekster; N.o.) afgevoerd naar Dennenoord te Groningen. Haar man (waarmee ze in scheiding ligt) hiervan in kennis gesteld (...). Hopende blijft ze deze keer wat langer want vanaf 9 december j.l. is dit de derde IBS."

3.2. Li. bracht in een brief van 20 september 1997 aan de Klachtencommissie

Huisartsenzorg Friesland onder meer het volgende naar voren over zijn bemoeienissen met verzoekster op 1 februari 1997:

"Op de avond van 1 februari 1997 heb ik tijdens de weekeinddienst, op verzoek van de politie te Harlingen, op het bureau van de politie te Harlingen, contact gehad met klaagster. (...) (Verzoekster; N.o.) wenst in het begin van het gesprek mijn begroetingshanddruk niet te beantwoorden, nadat ik mij heb voorgesteld. Zij geeft aan kort met mij te willen spreken. Het gesprek wordt gekenmerkt door niet samenhangende en moeilijk te volgen woorden en zinnen. Wanneer ik haar vraag om de gebeurtenissen van die avond te beschrijven worden haar antwoorden gekenmerkt door waanachtige belevingen (zij heeft de regie van ieders leven en is de bestuurster van ieders wereld, met als voorbeeld de Harlinger Middenstand). Er volgen moeilijk te volgen woorden en opmerkingen over familie, ex-echtgenoot en Harlinger Winkeliers. Telkens wanneer zij wordt gevraagd om zich nader te verklaren weigert zij dit. Het contact is moeilijk. Klaagster bepaalt wanneer er wordt gesproken en geeft bij vlagen dan weer een woordenvloed, dan weer stilzwijgen als replek. Op het eind van het gesprek vraag ik haar of zij bezwaar heeft tegen een gesprek met een psychiater van het Riagg. (...) Een eventueel gesprek wordt niet als bezwaarlijk gezien. (...) In overweging nemende 1) het manisch ontremde gedrag, 2) de waanstoornis tijdens het gesprek, 3) de gebeurtenissen zoals verteld door de politie, 4) de informatie van haar eigen huisarts, heb ik de diagnose gesteld als dissociatieve stoornis met hypomaan gedrag. Na overweging van de mogelijke schade die (verzoekster; N.o.) zichzelf en anderen hierbij zou kunnen doen, heb ik een Psychiatrische beoordeling aangevraagd."

3.3. De arrondissementsrechtbank te Groningen wees bij beschikking van 6 februari 1997 de vordering van de officier van justitie tot het verlenen van een machtiging tot voortzetting van de inbewaringstelling van verzoekster af. De rechtbank oordeelde dat verzoekster weliswaar lijdt aan een stoornis van de geestvermogens, maar die stoornis was volgens de rechtbank niet zodanig dat er sprake was van een onmiddellijk dreigend gevaar in de zin van de Wet BOPZ.

4.1. Op 12 februari 1997 melde verzoekster zich 's nachts op het politiebureau te Harlingen. In een mutatie uit het dag- en nachtrapport van de politie is hierover onder meer het volgende opgenomen:

"Verscheen (verzoekster; N.o.) aan het bvp met de mededeling dat ze haar huissleutels kwijt was en niet in huis kon komen. Zij zou wonen in de (...)straat te Harlingen. Uit X-Pol bleek dat ze op 1 februari voor de derde maal met een IBS was opgenomen in Drennooord te Groningen. Bleek dat ze daar niet meer op de lijst stond dus was ontslagen uit de IBS. Alle mogelijke plaatsen geprobeerd om voor haar onderdak te krijgen zelfs bureau Leeuwarden, hetgeen niet lukte. Zij zegt dat ze op goede voet staat met P. en dat die haar reservesleutel heeft??? Mogelijk dat de vroege dienst bij hem kan informeren. In afwachting van hulp van derden haar in de hal geplaatst."

4.2. De volgende ochtend verliet verzoekster het politiebureau, waarna ze naar een plaatselijke horecagelegenheid ging. De eigenaar van deze gelegenheid schakelde enige tijd later de hulp in van de politie. In een door de politieambtenaar B. opgemaakte mutatie is hierover het volgende te lezen:

"Tijdstip kennisname: woensdag, 12 februari 1997 te 10:20 uur (...) Belde eigenaar van (...) naar bureau met de mededeling dat (verzoekster; N.o.) bij hem in de zaak was. Viel klanten lastig en verzocht om onze komst. Zij gedroeg zich agressief en opdringerig tegenover klanten. Eerder had ik (B.) contact gehad met arts Lr. Met Lr. afgesproken dat wij (verzoekster; N.o.) naar bureau zouden halen als zij lastig werd en dan zou hij ervoor zorgen dat RIAGG ingelicht zou worden. Vervolgens (verzoekster; N.o.) naar bureau en Lr. gewaarschuwd, die contact op zou gaan nemen met RIAGG. (Verzoekster; N.o.) in de ophoudkamer ondergebracht. Zij sprak wartaal en schreeuwde het uit. Op een gegeven moment had ik S. een gesprekje met haar. Ze was toen heel rustig. Maar plotseling gaf zij mij met haar rechterhand een klap in het gezicht. Hiertoe was geen enkele aanleiding. Na een kleine strubbeling kon worden voorkomen dat zij zichzelf danwel "ons" zou verwonden. Gezien het feit dat zij bij een eerder contact een Riag-arts deze had aangevallen en door collega's was voorkomen dat deze arts gewond raakte, haar in de gaten gehouden. Toen de Riagg-arts met haar een gesprek hield hem vergezeld. Dit t.b.v. zijn veiligheid. Na consult Riagg-arts werd (verzoekster; N.o.) vervoerd naar een kliniek te Groningen."

4.3. De arrondissementsrechtbank te Groningen verleende op 18februari 1997 op vordering van de officier van justitie een machtiging tot voortzetting van de inbewaringstelling van verzoekster in een psychiatrisch ziekenhuis. De rechtbank overwoog onder meer dat:

"Het ernstig vermoeden bestaat dat genoemde stoornis betrokkene gevaar doet veroorzaken. Zij valt mensen lastig en roept door haar gedrag agressie van anderen tegen zichzelf op. (...) Onder deze omstandigheden is de rechtbank van oordeel dat er zowel sprake is van een gevaarlijke situatie voor betrokkene zelf bestaande uit een sociaal isolement, alsmede gevaar voor derden. Geoordeeld moet worden dat dat gevaar nog zo onmiddellijk dreigend is, dat toepassing van de procedure tot voorlopige machtiging niet kan worden afgewacht."

4.4. Op 24 februari 1997 wees de arrondissementsrechtbank te Groningen de vordering van de officier van justitie tot het verlenen van een voorlopige machtiging om verzoekster te doen opnemen in een psychiatrisch ziekenhuis af. Aan deze beslissing van de rechtbank lagen onder meer de volgende rechtsoverwegingen ten grondslag:

"Betrokkene lijdt aan een geestelijke stoornis (...). De rechtbank is echter van oordeel dat deze geestelijke stoornis betrokkene geen zodanig gevaar doet veroorzaken dat gedwongen opname mogelijk is. Ten aanzien van gevaar jegens anderen: Het is niet aannemelijk geworden dat betrokkene mensen in haar directe omgeving fysiek agressief bejegt met uitzondering in situaties waarbij overigens niet gebleken ernstige fysieke agressie als reactie op een arrestatie/gedwongen opname, hetgeen niet een noodzakelijk gevolg van een geestelijke stoornis hoeft te zijn. Betrokkene is sinds december 1996 vier keer met een inbewaringstelling opgenomen geweest. Zij is de laatste keer, op 12 februari 1997, met een inbewaringstelling opgenomen omdat zij in een café bezoekers met fysiek geweld zou hebben lastig gevallen. Betrokkene ontkent dit. Reeds op de zitting d.d. 17 februari 1997 inzake de vordering machtiging voortzetting inbewaringstelling heeft betrokkene zulks ontkend en heeft haar raadsman aangevoerd dat de betreffende

café-eigenaar hem telefonisch heeft meegedeeld dat betrokkene zich niet agressief heeft gedragen noch zich zodanig heeft gedragen dat zij agressie van anderen oproept. De politie te Harlingen had de raadsman telefonisch meegedeeld zelf niet het lastig vallen van mensen te hebben waargenomen. Overigens vermeldt de betreffende politiemutatatie d.d. 18 februari 1997 (zie ook hiervóór, onder **A.4.2.**; N.o.): "Zij gedroeg zich agressief en opdringerig tegenover klanten" en "Met Lr. afgesproken dat wij (verzoekster; N.o.) naar bureau zouden halen als zij lastig werd en dan zou hij ervoor zorgen dat RIAGG ingelicht zou worden". Ook overigens is niet gebleken van recentelijk gevaarlijk gedrag jegens anderen. Ten aanzien van gevaar voor zichzelf in de zin van agressie van anderen tegen zichzelf oproepen: Niet gebleken is dat dit zich heeft voorgedaan dan wel een reëel gevaar is. (...) Ook al ontkent betrokkene het bestaan van een manisch beeld en daarmee de noodzaak van behandeling hiervoor, feit is wel dat zij blijkbaar al dan niet terecht reacties en maatregelen vanuit haar omgeving over zichzelf afroept die haar in problemen brengen. Van belang is dat betrokkene hierbij wel deskundige hulp zoekt."

5.1. Verzoekster was het niet eens met de wijze waarop de politie tegen haar was opgetreden. Zij nam contact op met de politie om een klacht in te dienen. De klachtencoördinator D. nodigde haar vervolgens uit voor een gesprek. D. sprak met verzoekster af dat hij de verschillende klachtonderdelen voor haar op papier zou zetten. Nadat hij verzoekster schriftelijk de mogelijkheid had geboden het gespreksverslag aan te vullen of aan te passen, maakte D. een rapportage op. Hierin staat onder meer het volgende:

"Op 19 juni 1997 om 15.00 uur had ik aan het bureau te Harlingen een nader gesprek met (verzoekster; N.o.). Aan de hand van de mutaties over de verschillende incidenten waarbij (verzoekster; N.o.) was betrokken, is de klacht nader toegelicht. De verschillende mutaties zullen bij de eindrapportage worden gevoegd. (Verzoekster; N.o.) verklaarde het volgende: "Sinds 5 december 1996 heb ik een relatieprobleem met mijn man. (...) Vanaf 5 december 1996 tot 9 december 1996 voel ik mij gegijzeld in mijn eigen woning. Ik mocht er niet uit. Mijn man heeft ook geprobeerd om mij in bad te verdrinken, althans zo is een dreiging van hem op mij overgekomen. Gelet op mijn werk herken ik het, wanneer dit soort zaken zich voordoet. Op 9 december 1996 (...) bevond ik mij in mijn woning. Daar kwamen of waren toen 4 politiemensen binnen. Ik weet niet hoe die mensen binnen zijn gekomen of wie hen heeft gebeld. Ik begreep wel, dat ik mee moest. In zekere zin was ik ook wel opgelucht, immers ik was gegijzeld en kon nu weg. Ik heb in de woning heel gewoon met de politiemensen gesproken. Toen ik mij op een gegeven moment omdraaide ben ik door een aantal politiemensen (minimaal 2) besprongen en smakte ik met een rotklap tegen de grond, zodanig dat ik sterretjes zag. (...) Ik moest vervolgens op de bank zitten, met de boeien achter op mijn rug, tot de ambulance kwam. Ik wil mij beklagen over het geweld, dat tegen mij is aangewend, dat was onnodig en overdreven. Op 9 januari ben ik door de politie opgehaald bij mevrouw Y en overgebracht naar het bureau in Stiens, waar ik ben ingesloten in een passantenverblijf. Kennelijk is door mevrouw Y gebeld. Ik begrijp absoluut niet, waarom iemand de politie heeft gebeld. Ik weet nog, dat ik mijn autosleutels kwijt was, maar dat is toch geen reden om iemand op te halen. Ik wil mij op dit punt dan

ook beklagen over het feit, dat de politie iemand naar aanleiding van een willekeurig telefoontje ophaalt. Mijn opsluiting in het passantenverblijf vind ik onbegrijpelijk. Naar aanleiding van het incident op 1 februari 1997 heb ik tegen de politie de volgende klacht. Ik ben op die datum wederom n.a.v. slechts 1 telefoontje van P. opgehaald. Dit hele gebeuren is daarnaast ook nog eens door P. en Z in scène gezet. Ik ben vervolgens weer in een passantenverblijf geplaatst en mocht niet eens even bellen. Voorts is door de politie gezegd tijdens de afhandeling, dat ze gewoon even weer voor taxi speelden. Ik heb dit als zeer krenkend ervaren, ik werd zo maar even als gek behandeld. Naar aanleiding van het incident op 12 februari 1997 om 03.15 uur, heb ik de volgende klacht. Hoe is het mogelijk, dat ik werd afgevoerd overgebracht naar het politiebureau in Leeuwarden-, terwijl ik mij alleen maar aan het bureau te Harlingen vervoegde voor enkele uren onderdak. Naar aanleiding van het incident op 12 februari 1997 om 10.20 uur heb ik als klacht, dat ik wederom naar aanleiding van één telefoontje ben ingesloten in het passantenverblijf van ongeveer 10.00 uur tot 17.50 uur. Alles is mij toen afgenomen. Uw collega B. heeft mij eten aangeboden, maar ik was door hem hard aangepakt, dus weigerde ik. De verdere dag heb ik evenwel wel om eten gevraagd, maar niets gekregen. Ik beklaag mij ook over het feit, dat ik naar schatting om 11 uur hard ben aangepakt. Drie politiemensen kwamen toen binnenstormen, recht op mij af. Ik sprong op en sloeg ter afwering mijn handen omhoog. Collega B. klapte mij toen op de bank en draaide mijn arm op mijn rug. Ik werd daarop misselijk van de pijn.

. zei later tegen mij, dat ik hem wilde slaan, maar dat is absolute onzin. Ook mocht ik weer niet bellen. B. heeft ook overleg gevoerd met P. Ik vind, dat B. dat niet behoort te doen, ook mag B. daarbij niet zeggen, waarheen men mij zou overbrengen."

5.2. De chef van het district De Wadden deed de klacht af bij brief van 14 juli 1997. In deze brief was onder meer het volgende opgenomen:

"In de eerste plaats waren er bij de incidenten waarbij u betrokken bent geweest wel degelijk aanleidingen om politie-assistentie te vragen. De politie heeft u niet "zomaar" opgehaald en ingesloten. Daarnaast heeft telkens een toetsing plaatsgevonden door deskundigen van het Riagg. Van onnodig geweld is mij niet gebleken, wel is mij duidelijk geworden, dat u zelf zich verschillende keren agressief tegenover medewerkers van de politie hebt gedragen. Gelet op het bovenstaande moet ik de door u ingediende klacht dan ook als ongegrond aanmerken."

B. STANDPUNT VAN VERZOEKSTER

1. Het standpunt van verzoekster is samengevat weergegeven onder

Klacht

2. Verzoekster bracht nog naar voren dat zij de korpsbeheerder bij brief van 16 juli 1997 had meegedeeld het niet eens te zijn met de ongegrondverklaring van haar klacht. Zij had hem in die brief tevens te kennen gegeven dat zij het onjuist achtte dat zij niet was

gehoord, en dat zij daardoor dus niet in staat was geweest om haar klacht toe te lichten. Toen een reactie van de korpsbeheerder uitbleef, had zij hem op 20 oktober 1997 een rappelbrief gestuurd, aldus verzoekster. Ook daarop had zij geen reactie ontvangen.

3.1. Ter toelichting op haar klacht zond verzoekster de Nationale ombudsman haar persoonlijke dossier toe dat uit een negental boeken bestond. Uit dit dossier volgt dat zij vanaf maart 1997 diverse klachten heeft ingediend bij een aantal klachtencommissies uit de medische sector. De klachten waren onder meer gericht tegen de artsen en psychiaters die betrokken waren geweest bij de besluitvorming over de vier - volgens verzoekster onterechte inbewaringstellingen. In een verslag van de klachtencommissie Stichting Geestelijke Gezondheidszorg Groningen is onder meer het volgende te lezen:

"Op een vraag van de voorzitter verklaart de heer P. (een vriend van verzoekster; N.o.) ter zitting dat hij in een brief dd. 25 januari 1997 aan de heer Be. heeft laten weten dat klaagster in december 1996 en januari 1997 steeds actiever ging praten, dat er bij haar sprake was van toenemend drankgebruik en dat zij in zijn horecagelegenheid op een keer op de grond is gaan liggen. Hij heeft klaagster toen verboden zijn zaak nog langer te betreden. Hij verklaart tevens dat hij de heer Be. in die brief ook heeft meegedeeld dat er in de situatie van klaagster moest worden ingegrepen en dat hij niet langer in staat was te voorkomen dat het met klaagster misliep."

3.2. De klachtencommissie Wet Bopz en Wet Klachtrecht Cliënten Zorgsector nam klachten van verzoekster over onder meer de arts-assistenten Ve., Ro., Mu. en De. in behandeling. Op de hoorzitting van deze commissie op 31 juli 1997 legde Ve. een verklaring af. In het verslag van deze zitting is te lezen dat Ve. op grond van de gesprekken die zij op 9 december 1996 voerde met verzoeksters echtgenoot, de burens, een aantal collega's van verzoekster, de huisarts en met verzoekster zelf tot het oordeel kwam dat een IBS noodzakelijk was. Volgens Ve. was verzoekster op 9 december 1996 erg druk was geweest, zowel in woord als gebaar. In het verslag is verder niets vermeld over waarnemingen van Ve. over mogelijk agressief gedrag van verzoekster.

3.3. Op een hoorzitting van 25 augustus 1997 van genoemde klachtencommissie werden klachten van verzoekster over Mu. en De. behandeld. In het verslag dat was opgemaakt van de hoorzitting met Mu. is onder meer het volgende te lezen:

"De commissie heeft gelezen dat zij op 01-02-1997 (verzoekster; N.o.) in de politiecel te Harlingen heeft bezocht. Mevrouw Mu. bevestigt dit. De aanleiding daartoe was dat er een IBS was aangevraagd door de huisarts en omdat mevrouw Mu. dienst had, is zij naar Harlingen gegaan om (verzoekster; N.o.) te zien. (Verzoekster; N.o.) was door de politie uit het huis van haar schoonzuster gehaald. Van de huisarts had mevrouw Mu. begrepen dat (verzoekster; N.o.) veel geld had uitgegeven en dat er sprake was van agressie onder andere tegen de schoonzuster. (Verzoekster; N.o.) zegt dat deze mevrouw inmiddels haar vriendin is en niet meer haar schoonzus. Mevrouw Mu. heeft (verzoekster; N.o.) gezien in de passantencel. In eerste instantie wilde (verzoekster; N.o.) haar niet zien, ze wilde geen enkele arts-assistent zien. Mevrouw Mu. heeft geprobeerd met (verzoekster; N.o.) te spreken. Op grond van wat mevrouw Mu. had gehoord van de huisarts, is ze samen met een politie-agent de passantencel ingegaan. Ze is daarbij in de deuropening blijven staan

en durfde niet te gaan zitten. Aanvankelijk liep (verzoekster; N.o.) steeds heen en weer en was erg onrustig. Toen mevrouw Mu. met haar wilde spreken, is (verzoekster; N.o.) gaan zitten en heeft ze eigenlijk een soort monoloog gehouden. Mevrouw Mu. kon daar moeilijk tussen komen en als ze dat probeerde, zei (verzoekster; N.o.) dat zij wilde praten en dat mevrouw Mu. moest luisteren. (Verzoekster; N.o.) zegt dat ze kon zien dat mevrouw Mu. bang was. Mevrouw Mu. zegt dat dit ook zo was. (...) Tijdens het gesprek viel het gevoel van bedreigd zijn mevrouw Mu. mee, maar op een gegeven moment was (verzoekster; N.o.) naar het toilet geweest en daarna een computerkamer binnen gegaan. Zij wilde daar niet vertrekken en deed dit pas na enig aandringen. (Verzoekster; N.o.) zei dat ze weg wilde gaan en moest toen door drie agenten terug naar de cel worden gebracht. (Verzoekster; N.o.) was op dat moment niet voor rede vatbaar. Op grond van haar eigen waarnemingen en op grond van de informatie over de voorgeschiedenis heeft mevrouw Mu. toen besloten een IBS-verklaring te schrijven. (...) (De voorzitter; N.o.) vraagt aan (verzoekster; N.o.) of haar gedrag zo was als mevrouw Mu. beschrijft. (Verzoekster; N.o.) zegt dat mevrouw Mu. in de deur stond en dat het klopt dat zij weg wilde. Op de vraag of het klopt dat toen drie agenten haar weer naar de cel hebben teruggebracht, zegt (verzoekster; N.o.) dat dit klopt, hoewel dit wel enigszins overdreven was, want ze verweerde zichzelf alleen maar. (Verzoekster; N.o.) benadrukt nogmaals dat de IBS'en door de heer P. in scène zijn gezet."

3.4. In het verslag van de hoorzitting met De. staat onder meer het volgende:

"De heer De. zegt dat hij (op 12 februari 1997; N.o.) was gebeld door de politie te Harlingen en na overleg met de achterwacht, de heer (...), en de huisarts over wat er aan de hand was, is hij naar het politiebureau gegaan. Van de politie had de heer De. begrepen dat (verzoekster; N.o.) die dag voor de tweede keer door het politiebureau was opgebracht vanwege overlast en agressief gedrag naar anderen. Bovendien wilde mevrouw het café waar zij was niet verlaten en zij is toen door de politie opgehaald. De heer De. zegt dat hij toen met (verzoekster; N.o.) en een politie-agent op een bank heeft gezeten en een gesprek met haar heeft gevoerd. Op de vraag waarom daarbij een politie-agent aanwezig was, zegt de heer De. dat (verzoekster; N.o.) behoorlijk geagiteerd was en dat deze daarom meekwam. In haar klacht schrijft (verzoekster; N.o.) dat de heer De. vanwege zijn eigen veiligheid met minimaal twee agenten naar de passantencel kwam. (Verzoekster; N.o.) zegt dat dit haar zo is verteld. De heer De. zegt dat de politie gewoon meekwam. Hij heeft toen een gesprek met (verzoekster; N.o.) gevoerd. Dit verliep nogal moeizaam, (verzoekster; N.o.) was het niet eens met wat er werd gezegd en ontkende de politiemutaties. (Verzoekster; N.o.) liet zich moeilijk in de rede vallen. Op de vraag aan (verzoekster; N.o.) of het klopt dat de heer De. een gesprek met haar heeft gevoerd, zegt ze dat dit klopt. Rechts van haar zat een politie-agent en links zat de heer De. Toen de heer De. kwam zat ze inmiddels vier uren in de passantencel. (Verzoekster; N.o.) geeft vervolgens uitleg over de gebeurtenissen in het verleden rondom de heer P. Zij zag hem op 6 januari van dit jaar na een lange tijd weer. Hij is een man met veel invloed en hij heeft bij de huisarts geregeld dat er twee keer een IBS uitgeschreven werd. Ook heeft hij gebeld met de eigenaar van het restaurant en deze gezegd de politie te bellen om haar daar

vandaan te laten halen. De commissie vraagt waarom (verzoekster; N.o.), als deze heer P. haar dit allemaal aandoet, hem dan niet aanklaagt. (Verzoekster; N.o.) zegt dat dit ware liefde is, de heer P. is de liefde van haar leven. (De voorzitter; N.o.) zegt dat (verzoekster; N.o.) nu aangeeft dat de heer De. volgens haar op het verkeerde been is gezet, zoals ook de politie op het verkeerde been is gezet. (...) Ten aanzien van de klacht van (verzoekster; N.o.) dat tevoren al vaststond dat er IBS zou worden afgegeven, zegt de heer De. dat hij, juist om dit te voorkomen, een dergelijke verklaring altijd pas na een eigen beoordeling uitschrijft. Dit is ook de reden dat (verzoekster; N.o.) daarna nog drie uren heeft moeten wachten. (...) (Verzoekster; N.o.) (...) vond het verschrikkelijk vervelend dat ze zo lang moest wachten en dat ze uiteindelijk weer gedwongen opgenomen werd."

4. In een aan de Klachtencommissie Huisartsenzorg Friesland gerichte brief van 9 september 1997 deelde verzoekster over de gebeurtenissen op 1 februari 1997 onder meer het volgende mee:

"Wat was nu het verhaal? Twee politieagenten halen mij met een smoes op uit het huis van mijn vriendin. Aangezien ik op 9 dec 96 van achteren ben besprongen door minimaal twee politieagenten (...) en vervolgens in de handboeien ben "geslagen", ben ik maar rustig meegegaan om iedere vorm van geweld te voorkomen. De politieagenten zetten mij in hun kantine neer en ik zat gezellig te babbelen met een vrouwelijke agente en soms meerdere agenten. Inwendig hield ik mijn hart vast. Ik wist wat er zou gaan gebeuren. Intuïtief. En ja hoor. "Er kwam een dokter aan", zei een agente. Deze dokter was Dhr. Li. Hij kwam al binnen met een blik in de ogen van "Ik zie hier dus nu een zwaar ziek persoon". Hij keek mij ook wat meewarig aan. Ik wist dat de hel weer zou beginnen. Inmiddels had ik een enorme hekel gekregen aan alles wat arts was, maar deze informatie had hij blijkbaar al gekregen van iemand, want dat was zijn openingszin. Na plusminus tien minuten vertrok Dhr. Li. Dat was voor de politie het sein om mij wederom in een passantencel te zetten. Ik werd opgesloten omdat "Dhr. Li. ervan overtuigd was dat ik moest worden opgenomen". Dit laatste is een citaat uit de politieverklaring. Wat zag Dhr. Li eigenlijk? Hij zag een keurig uitzijende vrouw die inkopen had gedaan. (...) U begrijpt het, denk ik al. Ik kon praten als Brugman, maar voordat hij mij had gezien was het bij wijze van spreken al duidelijk dat ik opgenomen moest worden, op grond van onjuiste politieverklaringen."

5. Voorts heeft verzoekster in haar boeken haar gedachten en belevenissen van dag tot dag beschreven. Hierin staat onder meer het volgende:

"- Wat vooraf ging aan de eerste opname te Groningen, nu met het aksent op het politiegebeuren. Zoals al duidelijk staat beschreven in mijn boek, heeft P. deze opname geregisseerd. Het meest opmerkelijke daarvan vind ik nog steeds dat P. zei dat het hem verbaasde hoe gemakkelijk dat ging. Goed. De politie komt, Z zit in het "komplot", wat ik niet wist, dat zal duidelijk zijn, dus is mijn eerste zorg Z. Ik moet haar gerust zien te stellen. (...) Ondertussen dacht ik: Oh, mijn God, daar gaan we weer. Ik begreep er geen snars van, maar had inmiddels wel geleerd dat ik dus op ieder moment zomaar opgepakt kon worden. Verder gedroeg P. zich in mijn ogen autoritair en dominant. Ik mocht dit niet en dat niet. De altijd zelfstandige (verzoekster; N.o.) werd als een kind behandeld en kon niet

eens zelf bepalen wat ze deed. (...) Nu het ondergoed. Ik bedacht me dat ik recht had op mooi ondergoed. Bentex, Zeeman, allemaal prima. Ik wist wat het was om een slipje te hebben, meer niet. Ik weet zelfs wat het is om geen slipje te hebben. Onvoorstelbaar maar waar. Dat gebeurde tijdens die opnames. Ik besloot mooi spul te kopen. Ik ging naar een lingeriewinkel en kocht prachtig ondergoed in vele kleuren en prachtige zijden nachthempjes plus dusters. Ook werd ik wel eens lastig gevallen door vervelende bezopen types, dus besloot ik mijn laatste geld op te maken aan een "peperdure" ring, sieraden zijn nu eenmaal een hobby. Ik dacht: verrek allemaal maar, als ik dan toch ieder moment opgepakt kan worden, dan heb ik in ieder geval genoeg ondergoed en mooie sieraden, waar ik zo van kan genieten. Nu ook nog. Prachtig spul, zo van, dat pakt niemand mij in elk geval ooit weer af. Terug naar Z. De politie haalde mij dus weer eens op. Ik had de lingerie in tasje op een stoel in de achterkamer van Z neergezet. (...) al het spul ging de politiewagen in. Ik twijfelde eerst nog wel. Was het verstandig dit dure spul mee te nemen? Kon ik het niet beter bij Z laten? Ik besloot toch om alles mee te nemen, want ik wist donders goed wat me te wachten stond. Goed, ik zit in een nieuwe Volvo. De agenten zijn duidelijk trots op de wagen en vragen mij welke auto ik leuk vind. Het is een gezellig gesprek. Ze nemen me meer naar de koffieruimte en ze spelen dat ze als "taxi" voor mij fungeren. Ik ben bijna sprakeloos. Hoe komen ze op het idee. Ze denken echt dat ze een "gek" voor zich hebben. Ik reageer niet op het taxiverhaal, omdat ik echt niet wist wat ik ermee moest. Ik besluit alweer om er het beste van te maken en zit er "gezellig" en vertel gezellig. Mijn enige doel was om in godsnaam niet in de passantencel terecht te komen. Vanuit (...) werd ik immers, ook met een smoes, in een passantencel gedouwd. Met mijn gruwelijke ervaringen met separeers is het gewoon een misdaad mij in een passantencel te douwen. Ik dronk veel lekkere koffie, daar op het bureau te Harlingen en ik wachtte af. Op een gegeven moment word ik gevraagd of ik even in een andere ruimte wilde wachten. Ik had geen andere keuze, dus nam ik mijn spulletjes mee. Ik dacht toen niet meer aan een passantencel. Ik was immers in het geheel geen gevaar. Ik had hun bewust duidelijk gemaakt dat ik een verliefde vrouw was. Compleet ongevaarlijk, zou je zeggen. Vergeet het maar. Vreselijk, ik werd weer in een passantencel gezet. Gelukkig, bedacht ik me, nadat ik van de eerste schrik was bekomen, had ik mijn lingerie. (...) Ik moest dus in die passantencel wachten (waarom in hemelsnaam daar) totdat er ergens een plek voor mij was. Het was afschuwelijk. Ik werd wederom liggend vervoerd (onvoorstelbaar, wat dat allemaal gekost heeft) in, natuurlijk een ambulance en werd naar Groningen vervoerd." (9 mei) "Laatste passantencel: (...) Die "psychiater", wat een etterbak trouwens, wist zomaar dat een I.B.S. "nodig" was. Ongelooflijk. Later bleek, dat mijn gedrag van dat moment (zeer rustig, als je de omstandigheden in aanmerking neemt) er niet toe deed. Toen ik de politieverklaring las, wist ik niet wat ik las. Ik zou een politieagent hebben aangevallen. Bespottelijk. Ik ben plusminus 55 kg en gekleed in baljurk en ik was moe. Nee, ze liegen. Ik was in die passantencel geplaatst en zat daar. Opeens stormen er drie (!!!) politieagenten binnen. Zo'n passantencel is klein. Ik schrok me wezenloos en in een reflex ging ik staan en hief mijn arm om mijzelf, mijn hoofd in 1e instantie, te beschermen. Onderwijl was mijn gedachte: Oh, mijn God, ik word verkracht, Oh, dat aub niet. Op dat moment "stormt" die

grote politieman B. op mij toe en pakt mijn arm ruw en met zoveel geweld klapte hij me op de houten bank en draaide/brak zowat mijn arm. Ik schreeuwde/riep van de pijn. (...) Tot mijn stomme verbazing deden de andere 2 agenten helemaal niets. Ze stonden er maar wat bij. Toen ze uiteindelijk wegliepen, ditmaal rustig, zei die verrekkeling van een B. dat ik "hem had aangevallen". Ik zei tegen hem "Je liegt en dat weet je heel goed". Even later komt die B. weer en vraagt op een onbeschofte manier, zo van, dat mens is toch knettergek (...) of ik ook brood wilde. Ik dacht: "ik sterf nog liever van de honger, dan dat ik ook maar iets van je aanneem". (Maandag 25 augustus) "Z was hier vanavond. Ze was stomverbaasd. Hoe kan dat nou zei ze? Dat er gezegd wordt dat jij (=ik) de "boel kort en klein zou slaan, daar is niets van waar". Ze had ook zo'n spijt van het feit dat ze toen naar P. had geluisterd. Samen met hem die IBS in scène gezet. Verder zei ze: "niemand heeft mij ooit gevraagd hoe het in elkaar zat". Ze vindt het vreselijk."

6.1. Verzoeksters dossier bevat verder een brief van 12 november 1997 van haar schoonzuster Z. Hierin staat over de gebeurtenissen op 1 februari 1997 onder meer het volgende:

"Hierbij verklaar ik dat (verzoekster; N.o.) plusminus 15 minuten bij mij op visite was, toen de bel ging en er twee politieagenten bij de voordeur aanbelden. (...) Dhr. P. had mij 's middags geïnstrueerd wat ik moest zeggen/doen als de politie kwam. Ik dacht echt dat het voor (verzoekster; N.o.) haar bestwil was. Als ik had geweten wat er allemaal achter vandaan zou komen, had ik nooit en te nimmer mijn medewerking hieraan verleend. Ik heb tegen de politieagenten gezegd: "Ze kan hier niet blijven"."

6.2. In een door verzoekster overgelegde brief van 16 mei 1998 van haar vriend P. aan het Medisch Tuchtcollege staat onder meer het volgende vermeld:

"Ondergetekende verklaart bij deze dat de 3e en 4e IBS'sen door hem in scène zijn gezet. Na informatie bij de huisarts die mij de gang van zaken uiteen gezet heeft, en nadat ik voor mijn gevoel met de "rug" tegen de muur stond, waar ik verder eventueel mondeling op in kan gaan."

C. STANDPUNT VAN DE KORPSBEHEERDER

1. De beheerder van het regionale politiekorps Friesland bracht in reactie op de klacht onder meer het volgende naar voren:

"- Op 9 januari 1997 heeft (verzoekster; N.o.) enkele uren doorgebracht op het politiebureau in Stiens. In deze tijd heeft een psychiater van het RIAGG haar bezocht en zijn de overige schriftelijke bescheiden geregeld voor een gedwongen opname. Zij is vervolgens per ambulance vervoerd naar Heerenveen. - Op 1 februari 1997 wenste (verzoekster; N.o.) de woning van haar schoonzus in Harlingen niet te verlaten. In afwachting van een psychiater van het Riagg is zij in de passantenkamer van het politiebureau te Harlingen geplaatst. Na een gesprek met het Riagg, die opname noodzakelijk achtte, is zij, na het regelen van de schriftelijke bescheiden, per ambulance vervoerd naar Groningen. - Op 12 februari 1997 is (verzoekster; N.o.) in het passantenverblijf van het politiebureau te Harlingen ondergebracht omdat zij elders in Harlingen agressief en opdringerig gedrag vertoonde. Na een gesprek met een arts van

het Riagg is (verzoekster; N.o.) vervoerd naar Groningen. - (Verzoekster; N.o.) verscheen eerder die dag, 12 februari 1997 omstreeks 03.15 uur, zelf aan het politiebureau te Harlingen. Zij kon haar woning niet binnen omdat ze haar sleutels kwijt was. Zoals de dagrapportage aangeeft zijn 'alle mogelijke plaatsen geprobeerd om voor haar onderdak te krijgen, hetgeen niet lukte'. Er is inderdaad geprobeerd haar onderdak in Leeuwarden te bieden hetgeen niet gelukt is. - Op 9 december 1996 werd (verzoekster; N.o.) geboeid in perceel (...); de woning van haar (toenmalige) echtgenoot. Hierbij aanwezig was onder andere Sw., hoofdagent van politie (...). Navraag bij hem leverde op dat hij zich kon herinneren dat hij op dat moment beoordeelde dat het boeien absoluut noodzakelijk was om (verzoekster; N.o.) tot rust te krijgen en ieders veiligheid te garanderen. (...) (Verzoekster; N.o.) werd later, voor een gedwongen opname, vanuit deze woning per ambulance naar elders vervoerd. Voor wat betreft de overige punten waarover (verzoekster; N.o.) klaagt, wil ik het navolgende nadrukkelijk onder uw aandacht brengen. Uit voornoemde situaties blijkt dat, op de momenten dat zij in een passantenverblijf verbleef, ze in een gemoedstoestand verkeerde waarin door een deskundige beoordeeld werd dat opname in een psychiatrische kliniek- of afdeling noodzakelijk was. Ook blijkt uit de opgemaakte mutaties dat zij regelmatig agressief was en met 'stemverheffing' sprak. Niet ondenkbaar is het dat in een dergelijke situatie niet altijd direct door de politiemensen gereageerd is op vragen en opmerkingen van (verzoekster; N.o.) tijdens haar verblijf in de passantenverblijven. De aanwezige politie-ambtenaren hebben haar gedurende deze tijd wel steeds zeer intensief in de gaten gehouden. Voor zover na te gaan is (verzoekster; N.o.) tot drie keer toe opgenomen met een Inbewaringstelling. De politie was hier, overigens op verzoek en na melding van derden, steeds bij betrokken. (...) In de politieregio Friesland is de secretaris van de korpsleiding, de heer Bo., klachtencoördinator. Door de heer Bo. is nimmer voor (verzoekster; N.o.) een klacht op schrift gesteld. Hetgeen (verzoekster; N.o.) hierover meldt berust waarschijnlijk dan ook op een bij haar bestaand misverstand. Tevens stelt (verzoekster; N.o.) dat zij zou hebben gereageerd op de beslissing van de chef van het district de Wadden d.d. 14 juli 1997 bij brieven van 16 juli 1997 en 20 oktober 1997. Deze reacties zijn niet bekend bij de klachtencoördinator. Hoewel ik betreur dat (verzoekster; N.o.) zich onheus behandeld voelt door het regionale politiekorps Friesland ben ik van oordeel dat de ambtenaren van de politieregio Friesland, gelet op het hierboven vermelde, in deze zorgvuldig hebben gehandeld."

2. In reactie op een aantal specifieke vragen van de Nationale ombudsman deelde de waarnemend groepschef Basiseenheid Harlingen-Franeker het volgende mee:

"1. De heer K. heeft op 29 juli 1998 telefonisch contact gehad met mevrouw Y. Op 9 januari 1997 waren zowel mevrouw Y als (verzoekster; N.o.) op de toneelclub in het Dorpscentrum te (...). Y vertelde dat (verzoekster; N.o.) op dat moment psychotisch gedrag vertoonde. Zij gedroeg zich agressief en verkeerde in een abnormale gemoedstoestand wat zich uitte in afwijkende belevingen en gedragingen. (...) Ze drong zich op aan mevrouw Y. Zoals in eerdere rapportage omschreven is (verzoekster; N.o.) later ondergebracht in het politiebureau te Stiens. Hier verbleef zij enige tijd in het passantenverblijf in afwachting van

de gedwongen opname (het regelen van de bescheiden). Zij is vervolgens per ambulance vervoerd naar Heerenveen.

2. Door mij werd op 31 augustus 1998 opnieuw telefonisch contact opgenomen met Sw., hoofdagent van politie (...). Hij verzekerde mij dat hij op dat moment, 9 december 1996, beoordeelde dat het absoluut noodzakelijk was (verzoekster; N.o.) te boeien. Vanwege het tijdsaspect durfde Sw. geen uitspraken meer te doen over de wijze van boeien. Wel vertelde hij mij 'dit niet zo maar te doen'. Verder verwijs ik u naar de eerdere rapportage over dit onderwerp (...) (zie hiervóór, onder C.1.; N.o.).

3. Voor wat betreft deze vraag (verzoek om nadere informatie over de klachtonderdelen onder het derde, vierde en zesde gedachtestreepje; N.o.) is geen concretere informatie te verschaffen. (...)

4. (...) Het is best mogelijk dat zonder toestemming van (verzoekster; N.o.) overleg is geweest met een bekende van haar en dat hem verteld is waarheen ze zou worden overgebracht.

5. De regionale klachtencoördinator, de heer Bo., deelde mij op 31 augustus 1998 mede dat de heer D., klachtencoördinator van het voormalige district 'de Wadden' op 19 juni 1997 om 15.00 uur een gesprek heeft gehad met (verzoekster; N.o.). Hieruit blijkt dat zij wel degelijk gehoord is inzake de klachtenprocedure."

3. De politieambtenaar K. deelde telefonisch nog mee dat ter zake van het telefoneren en de meldingen via de intercom geen registraties waren gemaakt in het dag- en nachtrapport of in enige andere registratie. De betrokken politieambtenaren konden zich de exacte gang van zaken op die punten ook niet meer herinneren, het was inmiddels te lang geleden, aldus K. Verder deelde K. nog mee dat er volgens de betrokken politieambtenaren op 12 februari 1997 geen sprake was geweest van (onnodig) geweldgebruik jegens verzoekster noch dat zij op enige andere wijze onjuist was behandeld. Zij konden op dit punt niet meer of anders verklaren dan al was gedaan in de betreffende politiemutatie (zie ook hiervóór, onder A.4.1.), aldus K.

E. REACTIE VERZOEKSTER

Verzoekster deelde, in reactie op hetgeen door de korpsbeheerder naar voren was gebracht, over de gebeurtenissen op 9 januari 1997 nog het volgende mee:

"...over de souffleuse van het toneelstuk, genaamd Y. Zij belde dus de politie. Ik haalde bij haar een videoband op van het toneelstuk. Ik vertelde haar dat ik verliefd was op iemand die ik van vroeger kende. Op een gegeven moment wilde ik naar huis en ik dacht mijn autosleutels kwijt te zijn. Later ontdekte ik dat de voering van mijn tas kapot was. Men heeft mijn autosleutels op een gegeven moment uit mijn tas gehaald. (...) Y was op de hoogte van de eerste IBS. Ik had haar vol verontwaardiging het verhaal ervan gedaan. Iedereen zocht "zogenaamd" om mijn autosleutels. Ik begreep dat ik opnieuw in de problemen zat. Niet te geloven. De politie kwam inderdaad met een doorzichtige smoes. Ik ben maar weer meegegaan, wetende wat me te wachten stond. De wereld werd Kafkaesk. Er kwam geen psychiater van het RIAGG. Het was een arts-assistent. (...) De politie bood aan om mijn auto terug te rijden. Dit was niet op mijn verzoek. Ik vond het wel erg attent van de politieagenten om de auto terug te brengen. (...) Zij nog vermeld dat de rit met de

politieagenten naar het bureau te Stiens gezellig te noemen was. Er was totaal niets "geks" aan." Over de gebeurtenissen op 12 februari 1997 deelde verzoekster nog het volgende mee:

"Achteraf bleek dat ik mijn sleutels vergeten was mee te nemen. Maar ik kon dus niet in mijn huis. Het was een erg koude nacht en hoe vreselijk ik het ook vond, ik zag geen andere uitweg dan het politiebureau. Ik mocht daar in de hal zitten en kreeg koffie. Erg vriendelijk allemaal. Ik had ook een leuk gesprek met een van de agenten. Toen vroegen ze of ik meeding naar Leeuwarden. Het was een gezellige autoriteit. In Leeuwarden op een bankje gezeten met die aardige agent, een shagje roken en ik zag een agent lopen met een draadloze telefoon. Ik ving flarden op van het gesprek. De naam Lr. hoorde ik en ik beseftte dat men wederom een IBS voor mij probeerde te regelen. Ongelooflijk, maar waar. Aangezien iedereen sliep moest men "onverrichterzake" terugkeren. Tegen een uur of acht 's ochtends werd ik vriendelijk doch dringend verzocht weg te gaan. Ik besloot te gaan ontbijten in (...), omdat ik wist dat mijn vriend (de heer P.; N.o.) die de reservesleutels van mijn huis had, zeker tot half tien zou slapen."

Beoordeling

A. TEN AANZIEN VAN HET OPTREDEN VAN HET REGIONALE POLITIEKORPS FRIESLAND

I. Ten aanzien van het politieoptreden op 9 december 1996

1. Verzoekster klaagt er in de eerste plaats over dat de politie haar op 9 december 1996 in het huis van haar ex-echtgenoot met geweld heeft geboeid in afwachting van een ambulance, die haar naar psychiatrisch centrum Groot-Bronswijk zou overbrengen.
2. De politie is op de betreffende dag ter plaatse geroepen door onder meer verzoeksters toenmalige echtgenoot. De betrokken politieambtenaren hebben verzoekster geboeid in afwachting van een ambulance die haar naar een psychiatrisch ziekenhuis zou overbrengen.
3. Uit de ambtsinstructie (zie

Achtergrond

, onder 1.) volgt kort gezegd dat de politie slechts dan gebruik mag maken van handboeien als zij iemand die rechtens van zijn vrijheid is beroofd wil vervoeren en als te vrezen valt dat het vervoer een veiligheidsrisico met zich mee kan brengen. In andere gevallen mag de politie in beginsel geen gebruik maken van handboeien.

4. De in de Ambtsinstructie bedoelde situatie deed zich in dit geval niet voor. Evenmin volgt uit de overgelegde stukken dat sprake was van zodanig uitzonderlijke omstandigheden dat deze wellicht het gebruik van handboeien konden rechtvaardigen. Uit

deze stukken volgt immers dat verzoekster met name verbaal agressief is geweest en zich slechts in zeer geringe mate fysiek heeft opgesteld. Dit gedrag was bovendien niet gericht tegen de politie, die met vier ambtenaren ter plaatse is geweest. Er moet van worden uitgegaan dat deze politieambtenaren verzoekster in dit geval ook op andere wijze dan door middel van boeien in bedwang hadden kunnen houden. Uit de overgelegde rechterlijke beschikkingen kan evenmin worden afgeleid dat verzoekster zodanig gevaarlijk gedrag jegens anderen heeft vertoond dat boeien in dit geval noodzakelijk was (zie

Bevindingen

, onder **A.3.3.**, **A.4.3.** en met name **A.4.4.**). Al met al kan niet worden geoordeeld dat het gebruik van de handboeien in dit geval was te rechtvaardigen. De onderzochte gedraging is in zoverre niet behoorlijk.

II. . Ten aanzien van het onderbrengen van verzoekster in een passantenverblijf

1. Verzoekster klaagt er verder over dat de politie haar op 9 januari 1997, 1 februari 1997 en 12 februari 1997 om voor haar onduidelijke redenen heeft ondergebracht in een passantenverblijf op het politiebureau.
2. Uit het onderzoek is naar voren gekomen dat de politie op genoemde dagen steeds door derden familie en/of bekenden van verzoekster - te hulp is geroepen (zie de betreffende mutaties in

Bevindingen

, onder **A.2.1.**, **A.3.1.** en **A.4.2.**). Verzoekster heeft naar voren gebracht dat deze personen daarbij dubbele motieven hebben gehad, en dat zij de politie bewust verkeerde informatie hebben verstrekt over haar gedrag en/of gemoedstoestand. Volgens verzoekster hebben haar vriend, de heer P., en haar vriendin Z. het een en ander in scène gezet om haar in bewaring gesteld te krijgen. Verzoekster heeft ook brieven overgelegd die deze bewering ondersteunen (zie

Bevindingen

, onder **B.4.**).

3. Uit het onderzoek is niet gebleken dat het de politie kenbaar moest zijn of kon zijn geweest dat zij foutieve informatie over verzoekster kreeg verstrekt. Daarbij komt dat verzoekster kort voor de gebeurtenissen op 9 januari 1997, 1 februari 1997 en 12 februari 1997 al een keer in bewaring was gesteld, en wel 9 december 1996. Op alle drie de dagen heeft de politie op haar beurt de hulp van (huis-)artsen ingeroepen. Deze artsen hebben op alle drie de dagen gemeend dat een inbewaringstelling van verzoekster nodig was. In dat verband zijn elke keer artsen/arts-assistenten van de Riagg ter plaatse geroepen, die steeds tot hetzelfde oordeel kwamen. In afwachting van de komst van de huisartsen of de

arts(-assistenten) van de Riagg is verzoekster telkenmale tijdelijk in een ophoudkamer of passantenverblijf geplaatst.

4. Uit de door verzoekster overgelegde stukken volgt dat verzoekster begreep waarom de politie in de aangeduide gevallen ter plaatse kwam (zie bijvoorbeeld

Bevindingen

, onder E.). Verder heeft ze in geen van de drie gevallen bezwaar gemaakt tegen plaatsing in de passantenverblijven, omdat ze er kennelijk van uitging dat dit toch niets zou uitmaken.

5. Al met al is de Nationale ombudsman van oordeel dat de politie vanuit haar hulpverlenende taak juist is opgetreden door verzoekster op genoemde dagen over te brengen naar het politiebureau, en vervolgens ter zake deskundige personen in te schakelen. Verder valt het ook te rechtvaardigen dat verzoekster op deze dagen in afwachting van de komst van de huisartsen of de arts(assistenten) van de Riagg tijdelijk is ondergebracht in een passantenverblijf. Gelet op het hiervóór, onder 4., gestelde moet verder worden geoordeeld dat er bij verzoekster kennelijk geen misverstand heeft bestaan over de reden van het politieoptreden. De onderzochte gedraging is op dit punt behoorlijk.

III. . Ten aanzien van de behandeling gedurende het verblijf op het politiebureau

1.1. Verzoekster klaagt er voorts over dat zij op 1 en op 12 februari 1997, toen zij was ondergebracht in een passantenverblijf op het politiebureau te Harlingen, niet mocht telefoneren, en dat op 9 januari 1997 op het politiebureau te Stiens niet is gereageerd op haar via de intercom gestelde vragen.

1.2. De politie kon over deze gebeurtenissen geen specifieke informatie meer geven. Er waren ter zake geen registraties opgemaakt, en de betrokken ambtenaren konden zich het een en ander niet meer precies herinneren. De korpsbeheerder bracht in dit verband nog naar voren dat verzoekster op genoemde dagen in een zodanige gemoedstoestand verkeerde dat deskundigen hebben geoordeeld dat opname in een (afdeling van een) psychiatrisch ziekenhuis noodzakelijk was. Hij achtte het - gegeven de gemoedstoestand waarin verzoekster zich toen bevond - niet ondenkbaar dat de betrokken politieambtenaren in een dergelijke situatie niet altijd direct op vragen en opmerkingen van verzoekster hadden gereageerd. Tenslotte gaf de korpsbeheerder nog aan dat verzoekster op de betreffende dagen wel goed in de gaten was gehouden.

1.3. Uit de door verzoekster overgelegde informatie valt niet af te leiden dat verzoekster de politie op 1 en 12 februari 1997 heeft meegedeeld met wie ze wilde bellen, en om welke reden ze dat wilde. De betrokken politieambtenaren kunnen zich een en ander niet meer precies herinneren. Aldus valt niet meer na te gaan of verzoekster inderdaad heeft gevraagd of zij mocht telefoneren en, zo ja, of zij duidelijk heeft kunnen aangegeven wie zij wilde bellen en waarom.

1.4. Hiervóór, onder II., is geoordeeld dat de politie niet onjuist heeft gehandeld door verzoekster in een passantenverblijf onder te brengen. In algemene zin valt het te

rechtvaardigen dat de politie verzoekster, in afwachting van de komst van een arts en met het oog op haar gemoedstoestand, niet zonder meer in de gelegenheid heeft gesteld om te telefoneren. Maar ook los van de psychische toestand van verzoekster valt het met het oog op de ordentelijke gang van zaken op het politiebureau te rechtvaardigen dat de politie niet zonder meer elk verzoek om te telefoneren van een in een passantenverblijf ondergebrachte persoon honoreert. Het is immers onvermijdbaar, alleen al vanuit een oogpunt van beschikbare menskracht en middelen, dat een in een passantenverblijf ondergebrachte persoon zekere beperkingen worden opgelegd, waaronder op het gebied van het contact met derden.

1.5. Mocht verzoekster gemotiveerd hebben aangegeven met welke persoon zij wilde bellen, dan had de politie haar dat binnen redelijke grenzen - niet mogen weigeren. Nu een en ander echter niet meer is vast te stellen, moet de Nationale ombudsman zich op dit punt van een oordeel onthouden.

1.6. Wat betreft het niet reageren op verzoeksters vragen via de intercom gedurende haar insluiting op 9 januari 1997 op het politiebureau te Stiens is het volgende van belang. Verzoekster is die dag omstreeks 21.00 uur gehoord door Ro., arts-assistent van de Riagg, en later omsteeks 23.50 uur overgebracht naar een psychiatrisch ziekenhuis. Het valt te rechtvaardigen dat de politie in deze periode niet op elke via de intercom gestelde vraag van verzoekster is ingegaan. De politie mocht ervan uitgaan dat Ro. verzoekster had geïnformeerd over de verdere gang van zaken. De korpsbeheerder heeft aangegeven dat verzoekster in de periode dat zij was ingesloten goed in de gaten is gehouden. De Nationale ombudsman heeft geen reden hieraan te twifelen, temeer nu de politie ook in de voorfase van de insluiting op een zorgvuldige wijze inhoud heeft gegeven aan haar hulpverlenende taak. In zoverre is de onderzochte gedraging behoorlijk.

2.1. Verzoekster klaagt er verder over dat de politie haar op 12 februari 1997 niets te eten heeft gegeven.

2.2. Uit het onderzoek komt naar voren dat verzoekster op 12 februari 1997 om ongeveer 10.30 uur op het politiebureau is aangekomen en dat zij rond 17.50 uur door een ambulance is overgebracht naar een psychiatrisch ziekenhuis. Zij heeft aldus vrij lange tijd op het politiebureau doorgebracht. Verzoeksters standpunt dat zij gedurende haar verblijf op het politiebureau geen eten heeft gekregen, is door de politie niet weersproken. Aangenomen wordt dan ook dat verzoeksters standpunt juist is. Verzoekster heeft verder nog aangegeven dat zij in eerste instantie eten heeft geweigerd, aangezien de politieambtenaar die haar dit eten aanbood, haar kort daarvoor ruw had bejegend. Later heeft zij echter alsnog om eten verzocht.

2.3. Gelet op de tijdsduur, ruim zeven uur, die verzoekster op het politiebureau heeft doorgebracht, moet het, niettegenstaande de weigering van eten in eerste instantie, worden afgekeurd dat zij gedurende die periode in het geheel geen eten heeft gehad. De onderzochte gedraging is op dit punt niet behoorlijk.

3.1. Verzoekster klaagt er ook over dat de politie haar op 12 februari 1997 toen zij in het passantenverblijf te Harlingen was ondergebracht met geweld op een bank heeft geduwd.

3.2. Volgens verzoekster stormden er plotseling drie politieambtenaren de passantencel

binnen. Ze schrok daar zo hevig van dat ze in een reflex haar arm voor haar gezicht hield. Verzoekster stelt dat ze op dat moment bang was te worden verkracht (zie ook

Bevindingen

, onder B.3.2.). De betrokken politieambtenaren ontkennen verzoekster grof of gewelddadig te hebben bejegend. In de betreffende mutatie (zie

Bevindingen

, onder A.4.2.) is te lezen dat er een "kleine strubbeling" is geweest nadat verzoekster de politieambtenaar S. een klap had gegeven.

3.3. Al met al acht de Nationale ombudsman het niet aannemelijk dat de politie verzoekster in het passantenverblijf op enigerlei wijze onheus heeft bejegend. Voor zover de politie enige dwang tegen verzoekster heeft gebruikt, is aannemelijk dat dit een reactie geweest is op verzoeksters gedrag. De onderzochte gedraging is in zoverre behoorlijk.

4. Ten overvloede wordt opgemerkt dat de politie in strijd met de relevante regelgeving geen registratie(s) heeft opgemaakt en bijgehouden van verzoeksters verblijf in de verschillende passantenverblijven (zie

Achtergrond

, onder 2., 3. en 4.). Mede hierdoor is achteraf niet meer goed vast te stellen welke activiteiten de politie ten behoeve van verzoekster heeft ondernomen. Bovendien zijn hierdoor ook de mogelijkheden om achteraf het betreffende optreden te controleren, en om eventuele, voor verbetering vatbare handelingen te signaleren, belemmerd.

I. V. Ten aanzien van de klacht over de krenkende opmerkingen

1. Verzoekster klaagt er ook over dat de politieambtenaren die haar op 1 februari 1997 hadden opgehaald uit het huis van een vriendin krenkende opmerkingen hebben gemaakt, door aan te geven dat de politie 'gewoon weer even voor taxi speelde'.

2. De politie is op geen enkel moment ook niet tijdens de interne klachtbehandeling ingegaan op deze grief van verzoekster. Dit terwijl verzoekster duidelijk heeft aangegeven dat zij een en ander als krenkend heeft ervaren. De politie heeft niet weersproken dat bedoelde opmerkingen zijn gemaakt. De Nationale ombudsman gaat er dan ook van uit dat de betrokken politieambtenaren zich tegenover verzoekster hebben uitgelaten in de aangegeven bewoordingen, of in bewoordingen van gelijke strekking. Het maken van een dergelijke opmerking was in de gegeven omstandigheden onnodig, en daarmee niet in overeenstemming met de professionaliteit die van een politieambtenaar jegens een burger mag worden verwacht. De onderzochte gedraging is op dit punt niet behoorlijk.

V. Ten aanzien van het optreden in de nacht van 12 februari 1997

1. Verzoekster klaagt er voorts over dat de politie haar, toen zij in de nacht van 12 februari 1997 naar het politiebureau te Harlingen was gekomen voor onderdak, wilde laten opnemen in een psychiatrisch ziekenhuis en haar daartoe heeft overgebracht naar het politiebureau te Leeuwarden.
2. Uit het onderzoek volgt dat verzoekster zich in de nacht van 12 februari 1997 omstreeks 03.00 uur op het politiebureau te Harlingen meldde met het verzoek om onderdak, aangezien zij haar sleutels was verloren. Voorts is gebleken dat de politie vervolgens druk bezig is geweest om voor verzoekster onderdak te vinden. Uiteindelijk is het niet gelukt om onderdak voor haar te vinden. Verzoekster mocht tot de ochtend in de publieksruimte van het politiebureau te Harlingen blijven. Uit niets is gebleken dat de politie verzoekster die nacht wilde laten opnemen in een psychiatrisch ziekenhuis. Wel heeft de politie later die dag, nadat er een melding was binnengekomen dat verzoekster zich hinderlijk gedroeg in een horecagelegenheid te Harlingen, een arts ingeschakeld (zie onder meer

Bevindingen

, onder A.4.), die op zijn beurt de Riagg heeft ingeschakeld.

3. Gegeven de resultaten van het onderzoek mist de klacht op dit punt feitelijke grondslag. De onderzochte gedraging is in zoverre behoorlijk. **VI. Ten aanzien van het zonder toestemming overleg voeren met en informatie verstrekken aan een bekende van verzoekster**

1. Verzoekster klaagt er ook over dat de politie op 12 februari 1997 zonder haar toestemming overleg heeft gevoerd met een bekende van haar en aan hem heeft verteld waarheen zij zou worden overgebracht.
2. In artikel 27 van de Ambtsinstructie (zie

Achtergrond

, onder 3.) is het belang verwoord van het informeren van familieleden en huisgenoten van een ingeslotene over diens verblijfplaats. Het doel van een dergelijke informatieverstrekking is met name het wegnemen van (eventuele) ongerustheid bij dergelijke personen. Slechts in het geval dat iemand is ingesloten op een strafvorderlijke titel zal eerst moeten worden bezien of contact met de buitenwereld niet strijdig is met het belang van een strafrechtelijk onderzoek. Die situatie doet zich in dit geval evenwel niet voor, nu verzoekster was ingesloten in het kader van hulpverlening. 3. De betreffende bekende, de heer P., is door verzoekster meermalen aangeduid als een belangrijke persoon in haar leven. Zij heeft de politie op 12 februari 1997 ook meegedeeld dat P. een reservesleutel van haar woning had. Een en ander maakt het begrijpelijk dat de politie contact op heeft genomen met de heer P. en dat de politie hem toen op de hoogte heeft gesteld dat verzoekster op het politiebureau verbleef in afwachting van haar vervoer naar een psychiatrisch ziekenhuis. Het was passend geweest wanneer de politie tevoren met verzoekster had overlegd over het informeren van de heer P., die geen familie was noch

een huisgenoot van verzoekster. Het feit dat dit niet is gebeurd, geeft echter onvoldoende reden om het politieoptreden op dit punt af te keuren.

4. De onderzochte gedraging is op dit punt behoorlijk.

B. TEN AANZIEN VAN DE KLACHTBEHANDELING

1.1. Verzoekster klaagt er verder over dat zij niet is gehoord door de chef van het district De Wadden naar aanleiding van de door de klachtencoördinator op 19 juni 1997 voor haar op schrift gestelde klachten.

1.2. De klachtencoördinator D. heeft verzoekster op 19 juni 1997 over haar klacht gehoord en heeft vervolgens voor verzoekster de klacht op papier gezet. Verzoekster heeft bij die gelegenheid inzage gehad in de betreffende politiemutaties. De districtschef heeft op basis van de door D. opgemaakte rapportage, inhoudende verzoeksters verklaring, en de politiemutaties een oordeel over de klacht gegeven. Verzoekster heeft aldus de gelegenheid gehad om tegenover D. haar bezwaren tegen het politieoptreden en de inhoud van de mutaties kenbaar te maken. De Klachtenregeling Politie Friesland (zie

Achtergrond

, onder 6.) voorziet niet in een gesprek tussen klaagster en de districtschef. In die zin kan dan ook niet worden gesteld dat de politie op dit punt onjuist heeft gehandeld. De onderzochte gedraging is op dit punt behoorlijk.

2.1. Verzoekster klaagt er tenslotte over dat de korpsbeheerder niet heeft gereageerd op haar brieven van 16 juli 1997 en 20 oktober 1997, gericht tegen de beslissing van de chef van het district De Wadden van 14 juli 1997.

2.2. In de reactie van de korpsbeheerder staat dat de klachtencoördinator de betreffende brieven niet heeft ontvangen.

2.3. Het is een feit van algemene bekendheid dat per gewone post verzonden poststukken, ook als zij correct zijn geadresseerd, niet in alle gevallen ook daadwerkelijk op het adres van de geadresseerde worden bezorgd. Een afzender kan zich slechts zekerheid verschaffen dat een poststuk op de juiste plaats aankomt, indien hij gebruik maakt van bijzondere wijzen van verzending, zoals aangetekend of met bericht van ontvangst. De gevolgen van het niet te bestemder plaatse geraken van de zending dienen in beginsel dan ook voor rekening te komen van de afzender, indien deze van bedoelde bijzondere wijzen van verzending geen gebruik heeft gemaakt. Dit uitgangspunt vindt steun in uitspraken van verschillende rechterlijke instanties. De Nationale ombudsman volgt, volgens vast beleid, dit uitgangspunt, ongeacht de vraag wie de afzender is, burger of overheid.

2.4. Het voorgaande betekent dat wanneer de geadresseerde stelt een bepaald stuk niet te hebben ontvangen, op de verzender de bewijslast rust om aannemelijk te maken dat het bewuste stuk is verzonden en ook moet zijn aangekomen. Verzoekster heeft ter zake echter niets naar voren gebracht of kunnen brengen. De onderzochte gedraging moet om die reden als behoorlijk worden aangemerkt.

Conclusie

De klacht over de onderzochte gedraging van het regionale politiekorps Friesland, die wordt aangemerkt als een gedraging van de beheerder van dit korps (de burgemeester van Leeuwarden), is niet gegrond, behalve ten aanzien van het boeien, het onthouden van eten in het passantenverblijf en de opmerking over het voor taxi spelen; op deze punten is de klacht gegrond. Ten aanzien van de klachtonderdelen over het telefoneren wordt geen oordeel gegeven. De klacht over de onderzochte gedraging van de beheerder van het regionale politiekorps Friesland is niet gegrond.